

Marcin Medyński

"Bliżyn. Powstanie styczniowe 1864. W hołdzie powstańcom styczniowym", Krystyna Skowron, Bliżyn 2014 : [recenzja]

Z Dziejów Regionu i Miasta : rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa
Historycznego w Skarżysku-Kamiennej 6, 204-205

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

**Krystyna Skowron, *Bliżyn. Powstanie styczniowe 1864.*
W hołdzie powstańcom styczniowym,
„Notatnik Bliżyński” nr 9, Towarzystwo Przyjaciół Bliżyna,
Bliżyn 2014, ss. 81, il.**

Bliżyńskie środowisko miłośników historii lokalnej od lat wykazuje dużą aktywność. Spośród jej przejawów na pierwszym miejscu należy wymienić ukazujące się od 1986 r. „Notatniki Bliżyńskie”, wydawane przez Towarzystwo Przyjaciół Bliżyna. W tej właśnie serii ukazała się w bieżącym roku książka Krystyny Skowron, współtwórczyni Towarzystwa i amatorki od lat zbierającej okruchy regionalnych dziejów, poświęcona wydarzeniom powstania styczniowego w Bliżynie i okolicach.

Autorką książki jest zasadniczo Krystyna Skowron, zamieściła ona jednakże dwa rozdziały innych autorów: Jerzego Kowalczyka (*Bliżyn w okresie przedpowstaniowym*) i Grzegorza Świetlika (*Bliżyn w okresie powstania styczniowego. Aspekty militarne i społeczne* – jest to tekst referatu wygłoszonego 9 lutego 2013 r. na sesji naukowej w Bliżynie).

Praca autorstwa Krystyny Skowron dzieli się na kilka części. Pierwsza – to rozdział *Przed wybuchem powstania styczniowego*. Autorka nakreśliła w nim krótko sytuację w Królestwie Polskim i zamieściła „biogram” Aleksandra Ludwika Rylla, na który składają się akt urodzenia przyszłego zamachowca z akt metrykalnych parafii Odrowąż i jego życiorys pióra ks. Czesława Kasprzyka, a opublikowany już w „Gazecie Bliżyńskiej”. Kolejny rozdział – *Karczmy polskie. Karczma bliżyńska* – to spekulacje na temat wyglądu i lokalizacji karczmy, w której w nocy z 15 na 16 marca 1864 r. insurgeneci spalili żywcem rosyjskich żołnierzy. Dalej znalazło się kilka słów o pałacu Wielogłowskich w Bliżynie oraz nieco dziwna wstawka – wiersz *Wiktoria bliżyńska roku 1864*. Kolejna część burzy nieco porządek książki – są to biografie powstańców dowódców, którzy działali w okolicach Bliżyna: Dionizego Czachowskiego, Jana Szymona Rudowskiego, Matwieja (Mateusza) Bezkiszkina, jak również powstańców, którzy na różnych etapach swego życia związali się z Bliżynem: ks. Wincentego Cyrańskiego, Włodzimierza Dreckiego, Aleksandra Henryka Geilla (ten we współautorstwie z Jerzym Kowalczykiem), Jana Jurzyńskiego, Antoniego Komara, Włodzimierza Krajewskiego, Jana Karola Łosakiewicza,

Benedykta Przygody, Wincentego Stereckiego (Styreckiego), Jana Ślęzaka, Marcellego Wilczyńskiego i Leona Zepa. Dopiero po biogramach autorka wróciła do chronologii i opisała wydarzenia, które nastąpiły bezpośrednio po bliżyńskiej potyczce. Część historyczną zamyka spis powstańców styczniowych pochodzących z Bliżyna i okolic, a także kalendarium wydarzeń powstańczych w regionie. Przedostatnia część – to opisy miejsc związanych z powstaniem i powstańcami, a także opis kultywowania pamięci o nich. Są tu wspomniane krzyże i kapliczki, tzw. „Langiewiczówka”, nazwy ulic upamiętniające powstańczych dowódców. Książkę zamyka opis obchodów 150. rocznicy wybuchu powstania styczniowego – zasadniczą część tego rozdziału stanowią reprodukcje plakatu, opublikowanych wcześniej relacji z wydarzeń rocznicowych i ich dokumentacja fotograficzna.

Jest to bliżyńskie powstańcze „silva rerum”, kronika, więc jak to w kronikach – wydarzenia rzeczywiste mieszają się z legendami, zaś życiorysy przeradzają się niekiedy w hagiografię. Tekst autorski przeplatają bardzo obszerne cytaty ze źródeł i opracowań. Uwagę zwraca materiał ilustracyjny – autorka dotarła do wielu unikalnych zdjęć, np. pałacu Wielogłowskich czy portretów uczestników powstania, zgromadziła też współczesną dokumentację fotograficzną śladów powstania i obchodów jego rocznic. Na pochwałę zasługuje też strona edytorska książki – druk jest czytelny, a jakość zdjęć nie budzi żadnych zastrzeżeń. Słabą stroną pracy są jednak przypisy – nie dość, że są niejednolite (w jednych rozdziałach są to przypisy tradycyjne, w innych – tylko ogólne wskazanie literatury na końcu rozdziału), to jeszcze zawierają one sporo błędów¹. Mając jednakże na uwadze, że książka ta nie jest dziełem naukowym, a popularyzatorsko-patriotycznym – można ją z czystym sumieniem polecić amatorom lokalnej historii.

Marcin Medyński

¹ Przykładowo: w przypisie 2 „Cuda Polski” to nazwa serii, zaś tytuł książki Aleksandra Patkowskiego wydanej w tej serii brzmi: *Sandomierskie – Góry Świętokrzyskie*; w przyp. 14 prawidłowa nazwa miejsca wydania to Rapperswil; w przyp. 27 autor nazywał się Strumph-Wojtkiewicz; w przyp. 28 dzieło Domaradzkiego nie było wcześniej cytowane. Zaznaczyć trzeba też, że drobne pomyłki pojawiają się w tekście zasadniczym (np. na s. 15, 16 jest Zaniksow, a winno być Zankisow).